

Tadeusz Lewowicki: *Przemiany oświaty. Szkice o ideach i praktyce edukacyjnej.*
Rzeszów Wyd. UW, 1994, stron 162

Zmiany społeczno-polityczne oraz gospodarczo-ekonomiczne będące wyrazem przeobrażeń ustrojowych dotyczą również oświaty. Ze względu na to, iż oświata nie tylko odzwierciedla ład społeczny, lecz także współtworzy go, ważne jest podjęcie rozważań na temat jej miejsca i funkcji we wspomnianych przeobrażeniach.

Recenzowana książka jest wyrazem głębokiej, profesjonalnej troski Autora o kierunek i możliwości przebudowy oświaty. Wprawdzie T. Lewowicki podkreśla, iż jest to „zaledwie szkic wybranych kwestii”, ale niewątpliwie czytelnicy (głównie studenci, nauczyciele wszystkich szczebli edukacji, a także wszyscy, którym zależy na kondycji polskiej oświaty) znajdą w niej wiele rzetelnych informacji, których poszukiwaliby w różnych, często trudno dostępnych lub niedostępnych publikacjach polskich i obcych.

Praca składa się z czterech części charakteryzujących się logiczną konstrukcją, jasnością i zwięzłością przekazywanych treści, a wieloaspektowe ujmowanie problemów, stawianie ważnych pytań i nieudzielanie gotowych odpowiedzi na pewno zainspiruje czytelników do własnych refleksji, pogłębionych studiów bądź badań.

Dwie części: *Przemiany filozofii edukacyjnej* i *Podstawowe idee przemian oświatowych – od teorii ku praktyce*, stanowią rozważania na temat miejsca i roli edukacji w życiu społecznym z uwzględnieniem zmian w ich postrzeganiu. Autor podkreśla pojawienie się w refleksji o edukacji krytyki edukacji adaptacyjnej i zastępowanie jej edukacją krytyczno-kreatywną uwzględniającą m.in. potrzeby i aspiracje jednostek, umożliwiającą wszechstronny rozwój osobowości. W związku z powyższym zwrócono, w części pierwszej, uwagę na renesans aksjologii edukacyjnej wyrażającej się w poszukiwaniu wartości uniwersalnych, wyrastających z tradycji humanistycznych, dla których najistotniejszy jest człowiek, jego rozwój, wolność, podmiotowość. Przywracanie rangi wartościom uniwersalnym stanowi więc tendencję współczesnego życia społecznego prowadzącą do paradygmatu edukacji podmiotowej. W części drugiej dokonano analizy idei przemian oświatowych prowadząc czytelnika od praktyki życia społecznego (dotyczącej głównie potrzeb i oczekiwań związanych z oświatą) poprzez powstające teorie do ewentualnych szans ich realizacji. Wśród przewodnich idei przemian oświatowych znalazły się: idea zbliżenia edukacji do potrzeb społecznych i indywidualnych; idea przemian funkcji oświaty (zwiększenie znaczenia funkcji związanych z doradztwem, konsultacjami służącymi samorozwojowi i samorealizacji uczestników procesu); idea uczynienia oświaty interesującą i przyjemną; demokratyzacja i

uspołecznienie oświaty; samoregulacja i elastyczność systemu edukacji oraz idea upowszechnienia pełnego i pełnowartościowego kształcenia średniego i zwiększenia dostępu do studiów wyższych, a także coraz ściślejsze wiązanie kształcenia ogólnego z przygotowaniem zawodowym lub przedzawodowym (por. s. 30-35).

Na dalszych stronicach T. Lewowicki analizuje kwestie niektórych makroskopowych uwarunkowań uspołecznienia oświaty odnosząc je do współczesnej rzeczywistości społecznej, a także zajmuje się, w sposób wnikliwy i nader interesujący zagadnieniem podmiotowości w kształceniu i wychowaniu.

W kolejnej, trzeciej, części pracy mamy do czynienia z poszukiwaniem lepszych niż dotychczas modeli edukacji. Autor koncentruje się na teoretycznych i praktycznych problemach edukacji przed- i wczesnoszkolnej, modelu szkolnictwa podstawowego i średniego, funkcjach szkoły wyższej oraz edukacji nauczycielskiej.

Część czwarta, ostatnia, traktuje o zagrożeniach i szansach związanych z przemianami w oświacie. Wskazuje na ich polityczne, ideologiczne, ekonomiczne wyznaczniki i, jak sam Autor we wstępie zaznacza, „spełniać ma funkcje ostrzegawcze, a zarazem motywujące do zapobiegania wynaturzeniom, zjawiskom patologicznym, zachowaniom blokującym rzeczywistą demokratyzację oświaty i kształtowanie się modelu (modeli) edukacji sprzyjającej rozwojowi poszczególnych ludzi i całego społeczeństwa” (s. 8).

Czyta się tę książkę z zainteresowaniem ze względu na strukturę i zawartość treści, język wykładu, a także przemawiającą z jej kart nadzieję (mimo, a może dzięki wskazanym zagrożeniom) na stworzenie warunków dla realizacji przebudowy oświaty w Polsce.

Ponieważ aktualny nakład na pewno nie przystaje do zapotrzebowania społecznego należy oczekiwać dodruku lub wznowienia tej pozycji przez wydawcę.

Alicja Kozubska